

в новій антропологічній системі. Це далеко не весь перелік проблем, які стають актуальними під час поширення програм із засвоєння Космосу. Психологія, фізіологія, медицина — всі ці сфери також потребують значного переосмислення.

Якщо розглянути людину homo aerospace як систему з трьох великих складових: духовно-ціннісного, морально-етичного та соціально-комунікативного, зміни відбуваються на всіх рівнях. Так, до першого можна віднести проблеми самотності homo aerospace та трансформації системи цінностей, яка буде формуватися в новій реальності обмеження спілкування та тілесних контактів, відчуження. Зменшення простору під час польоту, економія ресурсів, фізичні та психологічні зміни в організмі людини — все це буде формувати нові цінності координати. Екзистенціальні потреби любові, дружби, духовної близькості набувають нового значення, вимагають бути переосмисленими.

Морально-етичні виміри стають більш широко контекстуальними, вони не обмежуються людськими стосунками, соціальними очікуваннями. Homo aerospace актуалізує регуляцію взаємин людини та планети, людини та Космосу. Питання екологічної свідомості стає не тільки бажаним, а й життєво необхідним. Пошук нових критеріїв морально-етичної оцінки постає найбільш перспективним напрямом у сфері філософського цілепокладання. Екософія, або екофілософія, виступає як галузь для майбутніх науково-теоретичних досліджень. Вона розширяє перелік дискусійних питань, не обмежуючись дикую природою, а доєднує аерокосмічний простір.

Соціально-комунікативні особливості homo aerospace є найбільш поширеними питаннями в науково-практичній площині. До них належать як діджитал-формат, так і штучний інтелект. Інтернет — це простір homo aerospace. Цифрові технології також додали «природної» сили homo aerospace. Якщо проводити історичну ретроспективу, то народження homo aerospace було в епоху постмодерну, а становлення — під час Інтернету. Саме Інтернет вивів homo aerospace з вузького професіонального та дуже обмеженого сегменту в маси, він став каталізатором сучасної трансформації людини. Необхідно зазначити, що не тільки Інтернет та цифрова дійсність формують сучасну людину, вони виступають стимуляторами. Масштаб дає саме усвідомлення, що homo aerospace — це не незвичайна людина, а той, хто вже поруч з нами або один із нас.

В. Мірошніченко

КАТРІН МАЛАБУ: ПЛАСТИЧНІСТЬ, АНАРХІЯ, ВІЙНА

V. Miroshnychenko

CATHERINE MALABOU: PLASTICITY, ANARCHY, WAR

«Цілком імовірно, що структура цієї війни потай відображає структуру світу загалом», — пише французька філософіня Катрін Малабу в сьомому радикалі невеликого есею, присвяченому анархізму (К. Малабу, «Анархізм сьогодні»)… пише про війну в Україні… На перший погляд здається, що тема війни і тема анархізму — цілком очевидно пов'язані між собою певною негативною спорідненістю: війна може спричинити анархію, анархія може призвести до війни. Проте є ціла низка «але», які повсякчас нагадують про себе, актуалізуючи різноманітні дискурси. Немає прямої, безпосередньої взаємозалежності між анархією і війною.

До того моменту, поки війна (катастрофа війни) сприймається теоретично і відсторонено, вкрай складно відрефлексувати її маніфестації та існування (як тут не згадати слова Жан-Поля Сартра: “L'existence précède l'essence, ou, si vous voulez, qu'il faut partir de la subjectivité” (J.-P. Sartre, “L'existentialisme est un humanisme”), так само і наявність анархії (концептів анархізму) залишається прихованою, допоки дещо не експлікується або допоки мисленнева оптика на ній не сфокусується.

Багато років у центрі уваги філософських пошуків Катрін Малабу перебуває концепт пластичності, який походить від Гегеля і чие наповнення значно розширюється завдяки нейронаукам, що дозволяє зблизити (знайти порозуміння, відкритись одне одному або відкрити завдяки власним особливостям нові перспективи знання) філософію (гуманітарні науки) з науками природничими. Це не є штучним процесом або примхою окремого філософа / філософині, а навпаки, виглядає цілком органічним рухом у бік подолання тих суперечок (принягідно назвемо структуралізм, структурну антропологію тощо, аби показати, що подібні прецеденти мають місце), які утворилися протягом інституційного існування.

В роботі «Що нам робити з нашим мозком?» Катрін Малабу зазначає: “Meanwhile, plasticity directly contradicts rigidity. It is its exact antonym. In ordinary speech, it designates suppleness, a faculty for adaptation, the ability to evolve. According to its etymology — from the Greek *plassein*, to mold — the word *plasticity* has two basic senses: it means at once the capacity to *receive form* (clay is called “plastic”, for example) and the capacity to *give form* (as in the plastic arts or in plastic surgery). Talking about the plasticity of the brain thus amounts to thinking of the brain as something modifiable, “formable”, and formative at the same time” (C. Malabou, “What should we do with our brain?”). Катрін Малабу наголошує на пластичності і критикує ригідність (або, точніше, гнучкість). На її думку гнучкість є тим, що здатне виключно до прийняття форми, бути гнучким — тобто бути підпорядкованим, покірним, прийняти власну підневільність, змиритися з нею, сприймати її як норму і не підозрювати про присутність альтернатив.

Тож цілком логічним є те, що анархія (як переважно ліва, критична стратегія), разом з філософським переосмисленням мозку, дозволяє “to develop a critique of what we will call *neuronal ideology*. It is thus not just a matter of uncovering, in the name of brain plasticity, a certain freedom of the brain but rather, starting from as precise a study as possible of the functioning of this plasticity, to free this freedom, to disengage it from a certain number of ideological presuppositions that implicitly govern the entire neuroscientific field and, by a mirror effect, the entire field of politics” (C. Malabou, “What should we do with our brain?”). Йдеться про мережу, про відсутність ієрархій, зрештою, про автономію (що виключає безлад і відсутність відповідальності).

Іншими словами, у суспільствах (у суб'єктах, індивідах, культурах) вже наявні прояви анархії, можливо анархія є тим, що інстальовано за замовчуванням. Мозок є витвором, людина є витвором, суспільство і культура є витворами. Відповідно, біологічний детермінізм або/і соціокультурні детермінізми не сприймаються як вирок, даність, а являють собою конструкти, які можна змінювати, від яких можна позбутися.

Імовірно, війна в Україні уможливить інше ставлення до ідентичності, яке базуватиметься на автономності індивіда (або суб'єкта), на горизонтальних зв'язках. Це означає дію, поштовх до акції... імпульс деконструкції, які імпліцитно завжди / вже тривають.